

позитивними результатами, що досягаються при реалізації розглянутих форм реорганізації банків, є:

- 1) диверсифікація бізнесу;
- 2) збільшення темпів росту та рівня рентабельності завдяки зростанню обсягу операцій;
- 3) зниження ринкових ризиків;
- 4) захист своєї ніші на ринку банківських послуг та завоювання нових сегментів;
- 5) оптимізація системи управління та організаційної структури;
- 6) економія витрат на управління грошовими потоками, включаючи розподіл прибутку, проведення аудиту;
- 7) підвищення конкурентоспроможності, стійкості банку за рахунок якісних і кількісних змін у структурі капіталу.

Висновки. Злиття і поглинання можуть вирішити проблему недостатньої ліквідності у проблемних банків і забезпечити отримання певних вигод стабільним і фінансово стійким банкам при умові максимально відповідального підходу до планування даних угод і ретельного вироблення стратегії подальшої інтеграції.

Стратегічними цілями реорганізації вітчизняних комерційних банків має стати підвищення надійності й стійкості окремого комерційного банку та банківської системи України, зростання капіталізації банків, забезпечення стабільного функціонування платіжної системи, захист інтересів кредиторів і вкладників, поліпшення фінансового стану комерційних банків, підвищення ефективності діяльності внаслідок концентрації капіталу та зростання довіри до банківських установ.

Література

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III.
2. Васильченко З. М. Комерційні банки: реструктуризація та реорганізація: Монографія. – К.: Кондор, 2004. – 528 с.
3. Васильченко З. М. Методологічні засади стратегії реорганізації комерційних банків // Фінанси України. – 2004. – № 7. – С. 123 – 130.
4. Методичні рекомендації про порядок реорганізації, реструктуризації комерційних банків: Затв. постановою Правління Національного банку України від 9 жовтня 2000 р. № 395.
5. Реорганізація та реструктуризація комерційних банків: Навч. посіб. / Міщенко В. І., Шаповалов А. В., Салтинський, В. В. Вядрова І. М. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2002. – 216 с.
6. Мироненко В. В очередь на национализацию // Инвестгазета. – 2008. – № 39. – С. 54 – 57.

Надійшла 03.04.2009

УДК 336.72

С. В. БЕЗВУХ

Хмельницький національний університет

ШВИДКІСТЬ ВІДШКОДУВАННЯ ВКЛАДУ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ВКЛАДІВ У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ

Автором здійснено аналіз факторів, що впливають на швидкість проведення виплат вкладів по збанкрутілих банківських установах. Визначено важливість строку повернення вкладів для ефективного захисту коштів фізичних осіб та суб'єктів господарювання в банківських установах.

Analysis of the factors that influence on the speed of realization of payments of the deposits of bankrupt banks was developed by author. Importance period of returning of the deposits for effective of protection physical and juridical people in banks was grounded.

Актуальність дослідження. Швидкий розвиток фінансової кризи на вітчизняних ринках посилює важливість важелів, інструментів та методів, які несуть антикризовий вплив. Система захисту вкладів в банківських установах відноситься до таких механізмів. Тому покращення діючої системи гарантування вкладів в Україні є важливим завданням для послаблення впливів фінансової кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням системи гарантування вкладів в різний період часу займалися та займаються такі науковці: Волосович С. [1], Тринчук В. [1], Іщенко О. [2], Огієнко В. І. [3] та інші.

Метою даного дослідження є виявлення та розкриття факторів, що впливають на швидкість проведення виплат та визначають важливість строку повернення вкладів гарантованих діючою системою захисту в банківських установах.

Вклад основного матеріалу. Для кожної системи захисту вкладів в процесі її функціонування є важливими та основоположними наступні ознаки:

- 1) розмір гарантованої суми відшкодування;

- 2) джерела наповнення фонду, кошти якого будуть використовуватись для захисту вкладів;
- 3) види вкладів, що підпадають під відшкодування;
- 4) строк проведення виплат гарантованих вкладів.

В даному дослідженні ми розглянемо важливість останньої ознаки.

В першу чергу, визначимо фактори, що впливають на швидкість проведення виплат. До них належать:

- 1) знецінення грошей в часі;
- 2) втрата процентів;
- 3) задоволення певних потреб власника коштів, на які він їх накопичував;
- 4) екстрені випадки;
- 5) погіршення підприємницької діяльності юридичних та фізичних осіб.

З метою виявлення важливості швидкості проведення виплат гарантованих вкладів, проведемо аналіз окремо кожного фактору.

Знецінення грошей в часі. Для економіки кожної країни є властивими інфляційні та дефляційні, ревальваційні та девальваційні процеси. Проте саме інфляція (зростання рівня цін) та девальвація (знецінення грошової одиниці) є найбільш характерними процесами в будь-якій економіці як країни, що розвивається, так і розвинутих країн. Кожна країна щороку встановлює плановий показник інфляції на наступний рік та намагається його не перевищити. В той же час, основна кількість суб'єктів економіки (виробники, продавці, фінансові посередники та ін.) визначають свою виробничу та цінову політику виходячи в основній мірі з даного показника.

При банкрутстві банківської установи виплати вкладів їх власникам відбуваються не відразу. Проходить певний проміжок часу між фактичним настанням неплатоспроможності банку та поверненням вкладів. Даний проміжок часу включає наступну процедуру: фактичне настання неплатоспроможності банку, визнання банку неплатоспроможним, створення ліквідаційної комісії, формування та передача списків власників вкладів по їх поверненню в організацію по захисту вкладів, перевірка та прийняття рішення органом по гарантуванню вкладів стосовно виплати, організація та проведення виплати вкладів збанкрутілої банківської установи. Як бачимо, процедура досить громіздка. В різних країнах вона триває різний проміжок часу від 1 місяця до 3 – 5 років. Чим довше процедура виплат буде тривати, тим більший буде рівень інфляції, а, отже, тим більше буде знецінення грошей або тим менша буде їх купівельна спроможність. До прикладу, в Україні рівень інфляції за 2008 рік становив 22,3%. Якщо виплата по вкладу в розмірі 50 000,00 гривень буде тривати 1 рік, то на момент виплати його реальна вартість буде становити вже не 50 000,00 гривень, а лише 40 983,61 гривень ($50\,000,00 / 1,22$). Тобто, як ми бачимо, затягування виплати на рік призвело до втрати вкладником реальної вартості вкладу в розмірі 9 016,39 гривень ($50\,000,00 - 40\,983,61$), або 18,0% його вартості ($9\,016,39 / 50\,000,00 * 100\%$). Тобто протягом року купівельна спроможність зменшилась на 6 896,55 гривень для всіх видів вкладів, що відкриті в національній валюті.

І дана втрата є властивою як для вкладів фізичних осіб, так і для вкладів юридичних осіб.

Таким чином, знецінення грошей в часі спонукає до скорочення процедури повернення вкладів фізичних та юридичних осіб, що підлягають відшкодуванню.

Втрата процентів. На знецінення грошей в часі можна зауважити, що інфляційні коливання покриваються процентною ставкою по вкладу. Проте дане покриття забезпечує лише часткове збереження. При офіційному визнанні банківської установи неплатоспроможною, тобто банкрутом нарахування процентів за вкладом припиняється. Протягом періоду часу, який розпочався офіційним визнанням банку банкрутом і закінчиться фактичною виплатою вкладів їх власникам, на вклад не будуть нараховуватись проценти і відповідно власник вкладу їх не отримає. Тобто виходить ситуація, що при відшкодуванні в 1 рік, власник вкладу віддав свої кошти на рік без процентів або під 0,0% річних. Вся важливість ситуації полягає в тому, що гроші завжди повинні працювати і приносити дохід. І якщо гроші не отримують дохід, а перебувають в статичному стані у їх власника, то в фінансовій думці говорять не про нульовий прибуток, а про той прибуток, який би їх власник міг мати, якби їх ефективно вклав, що є втрачений або недоотриманий власником.

Орієнтиром мінімальної доходності виступає процентна ставка по вкладу на 1 рік на класичних умовах в національній валюті.

До прикладу, банк офіційно визнано неплатоспроможним, розпочато процедуру його ліквідації та відшкодування вкладів в розмірі гарантованої суми. Процедура виплати вкладів тривала 1 рік. З точки зору фактору втрати процентів власником коштів, що були в даному банку протягом 1 року (часу повернення його вкладу) втратив вартість в розмірі мінімальної процентної ставки серед банківських установ по вкладу на 1 рік на класичних умовах в національній валюті. При сумі вкладу 50 000,00 гривень та мінімальній процентній ставці в інших банках хоча б 10,0% річних розмір втрати складатиме 5 000,00 гривень.

Якщо офіційно прийнято рішення про визнання банку банкрутом і на наступний день всім вкладникам повернуто їх кошти (вклади), то вони (вкладники) не втрачаючи час (оскільки гроші можуть працювати та приносити дохід) мають можливість покласти їх в іншу банківську установу під певний процент. До прикладу, вкладнику на наступний день було повернуто його вклад із збанкрутілого банку в розмірі 50 000,00 гривень. В нього (вкладника) з'являється можливість вкласти їх в інший банк та протягом року із мінімальної процентної ставки в 10,0% отримати додатковий дохід в розмірі 5 000,00 гривень.

Таким чином, ми бачимо, що скорочення процедури повернення коштів із збанкрутілого банку їх

власникам дозволить їм в подальшому ефективно їх використати та не втратити можливий дохід.

Тобто фактор втрати процентної ставки також спонукає до скорочення процедури повернення вкладів фізичних та юридичних осіб, що підпадають відшкодуванню.

Задоволення певних потреб власника. При розгляді даного фактору не беруться до уваги кошти фізичних осіб для підприємницької діяльності та кошти юридичних осіб на поточних рахунках, тобто проводиться аналіз строкових вкладів.

Велика частина вкладників розміщують свої кошти в банках для отримання прибутку, але існують вклади, кошти на яких накопичуються їх власниками з певною ціллю.

Так, фізичні та юридичні особи можуть відкрити окремий рахунок для накопичення деякої суми коштів. Цілі накопичення можуть бути різні:

- 1) на медичну операцію;
- 2) на весілля;
- 3) на купівлю нерухомості, авто, обладнання, побутової техніки та ін.;
- 4) на повернення заборгованості (позички);
- 5) інші.

Затягування процедури виплати коштів їх власникам призведе до невиконання ними поставленої перед собою цілі. Невчасне виконання мети накопичення може призвести, в деяких випадках, до досить невіправних і негативних наслідків. Наприклад, невчасно проведена медична операція – до погіршення здоров'я, а інколи і до смерті; невчасний розрахунок за певний об'єкт купівлі (нерухомості, авто та ін.) – до розірвання договору купівлі-продажу та продажу даного об'єкту іншим покупцем, підвищення ціни на даний об'єкт, недоотримання прибутку від його використання; невчасне повернення позички – до втрати застави, нарахування штрафних санкцій, погіршення іміджу, авторитету чи довір'я (досить важливе в підприємницькій діяльності), ставання банкрутом (неплатоспроможним) та ін.

Таким чином, максимальне скорочення строку проведення виплат вкладів їх власникам дозволить зменшити вплив негативних наслідків або взагалі їх уникнути в вище перерахованих ситуаціях.

Екстрені випадки. В даному випадку маються на увазі виникнення незапланованих неочікуваних та непередбачуваних подій для боротьби чи ліквідації наслідків яких фізичній чи юридичній особі необхідно використати додаткові кошти, які перебувають в збанкрутілому банку.

До таких подій відносять: стихійні явища, хвороби, епідемії, аварії, кризи та ін.

В даних ситуаціях, вчасне отримання власних коштів із банку банкрута дозволить ліквідувати наслідки чи побороти негативний вплив даних подій.

Погіршення підприємницької діяльності юридичних та фізичних осіб. Наслідками для юридичних та фізичних осіб, що займаються підприємницькою діяльністю при недоступності коштів на рахунках в банку є:

- 1) неможливість придбати основні засоби (нерухомість, авто, обладнання та ін.) для розширення діяльності;
- 2) неможливість розрахунку за діючими контрактами та закупки сировини, матеріалів, товарів для продовження діяльності;
- 3) неможливість розрахунку з працівниками по виплаті заробітної плати;
- 4) неможливість сплати податків, зборів, платежів;
- 5) неможливість розрахунку за оренду основних засобів (нерухомості, авто, обладнання та ін.);
- 6) неможливість виконання своїх зобов'язань в цілому та зокрема в частині погашення позичок інших банків, юридичних осіб;
- 7) скорочення штату (працівників), можлива відмова від орендованих активів, скорочення, а в подальшому і призупинення виробництва, об'ємів продаж, виручки;
- 8) можливі позови в судові органи по невиконанню юридичною особою своїх зобов'язань, по неплатоспроможності та подальше визнання її банкрутом.

Таким чином, можливість отримання юридичними та фізичними особами, що займаються підприємницькою діяльністю збитків або ставання банкрутом спонукає до скорочення процедури повернення вкладів фізичних та юридичних осіб.

Висновки. З проведеного дослідження випливає, що швидкість здійснення виплат покладам збанкрутілих банківських установ є одним із основних елементів системи захисту вкладів. Тому, максимальне скорочення строку повернення вкладів дозволить не тільки ефективніше функціонувати системі гарантування вкладів, а й забезпечить надійний захист вкладів фізичних осіб та суб'єктів господарювання. Перспективою подальших досліджень є вивчення процесу проведення виплат вкладів збанкрутілих банках в Україні.

Література

1. Волосович С., Тринчук В. Особливості й тенденції розвитку національної системи страхування банківських вкладів в умовах євроінтеграції // Вісник Національного банку України. – 2007. – № 8. – С. 28 –

34.

2. Іщенко О. Перспективи розвитку вітчизняної системи страхування депозитів у світлі євроінтеграції // Вісник Національного банку України. – 2008. – № 5. – С. 52 – 58.

3. Огієнко В. І. Система гарантування депозитів фізичних осіб в Україні: Дис. ... канд. екон. наук: 08.04.01. – Л., 2005. – 221 с.

4. Офіційний сайт Державного комітету статистики в Україні // www.ukrstat.gov.ua.

5. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні // www.fg.org.ua.

Надійшла 17.03.2009

УДК 336.02

Д. В. ВЕРЕМЧУК, Л. Б. РЯБУШКА

Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”

ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В статті обґрунтовано систему податкового планування як засобу оптимізації оподаткування прибутку підприємства. Розглянуто особливості поточного і стратегічного податкового планування сплати податку на прибуток, визначено основні етапи стратегії, а також досліджено організаційні аспекти податкового планування на підприємстві.

The article proves the system of taxation planning to be the means of optimizations of enterprise revenue taxation. It observes the peculiarities of current and strategic taxation planning of paying the excess profits tax; determines the basic stage strategies, and also investigates the organizational aspects of taxation planning in the enterprise.

Актуальність дослідження. В сучасних умовах діяльність підприємства характеризується наявністю достатньо високих витрат на сплату податків і зборів. Ця ситуація вимагає від підприємства формування такої стратегії оподаткування, яка спрямована на зменшення податкового навантаження і мінімізацію втручання в діяльність підприємства фіскальних органів. Необхідність раціональної й ефективної організації податкового планування в системі оподаткування прибутку є очевидною, оскільки воно є одним з базових інструментів ефективності бізнесу. Отже, податкове планування є обов'язковим елементом менеджменту підприємства при прийнятті управлінських рішень та стає підґрунтям для розв'язання складних питань узгодження інтересів держави і суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі проблеми оподаткування прибутку досліджуються досить інтенсивно. Зокрема в роботах таких учених, як В. Вишневецького, О. Кривицької, І. Луніної, П. Мельника, А. Соколовської, В. Федосова, Б. Яреми тощо, податок на прибуток підприємств розглядається як один із важливих елементів податкової системи. У той же час залишається невіршеним питання забезпечення підприємств можливістю одержання достатньої величини прибутку на основі розробки ефективної системи податкового планування.

Метою дослідження є удосконалення механізму оподаткування прибутку підприємства шляхом розробки ефективної системи податкового планування.

Викладення основного матеріалу дослідження. Обґрунтована система податкового планування підприємства здатна достатньою мірою мінімізувати ризики, що виникають у зв'язку з оподаткуванням господарської діяльності. А при прийнятті управлінських рішень податкове планування є обов'язковим інструментом керівництва підприємства. Однак окремі заходи щодо оптимізації оподаткування не стануть повноцінною системою податкового планування підприємства доти, доки вони не будуть здійснюватись у рамках єдиного стратегічного плану розвитку й діяльності підприємства. Без наявності положень, методів і способів розробки окремих податково-оптимізаційних заходів і схем податкове планування не може бути реалізоване за призначенням, а виступатиме лише в ролі інструмента мінімізації податкових платежів у короткостроковому періоді.

Податкове планування стосується всіх податків і зборів, що сплачуються підприємством. Враховуючи те, що на промисловому підприємстві податок на прибуток займає найбільшу частку в структурі податкових платежів, доцільним було б розглянути можливість організації податкового планування на підприємстві саме стосовно цього податку. При цьому, податкове планування сплати податку на прибуток за умови його правильної організації надасть підприємству можливість:

- 1) дотримуватися законодавства щодо правильності обчислення податку на прибуток;
- 2) звести до мінімуму податкові зобов'язання з податку на прибуток;
- 3) максимально збільшити прибуток підприємства;
- 4) ефективно керувати грошовими потоками;
- 5) уникати фінансових санкцій.

Організація податкового планування як засобу оптимізації оподаткування прибутку промислового підприємства повинна включати:

- 1) податковий контроль – щоденний моніторинг зміни законодавчої бази у сфері прибуткового